

Nr 619

Av herrar **Rydén** och **Christenson** i Malmö, *angående utformningen av en planerad internationell finansieringsinstitution, m. m.*

Enigheten om att det svenska biståndsprogrammet för de underutvecklade länderna skall utvidgas är allmän. Däremot råder viss tveksamhet om hur hjälpen bäst skall utformas. Det kunde kanske i förstone tyckas att det borde vara ganska enkelt för ett land som Sverige, som inte har några politiskt propagandistiska eller militära avsikter med sitt bistånd att välja handlingsalternativ. Om man bortser från vårt lands intresse av goda handelsförbindelser, skulle målet för hjälpverksamheten vara en optimering av resursanvändningen med hänsyn tagen enbart till de mottagande ländernas väl. Ländernas olikhet i fråga om utvecklingsgrad och struktur gör emellertid att man inte generellt kan föredraga någon metod för skapande av ekonomiskt framåtskridande. Man är dock allmänt överens om, att tillväxtprocessen till stor del är en fråga om hur man skall åstadkomma ett dynamiskt näringsliv och hur man skall anskaffa kapital för att bygga upp ett sådant. Stormakternas väldiga kapitalhjälp till de underutvecklade länderna har trots detta hitills givit oväntat ringa resultat, vilket på många håll lett till en känsla av misslyckande och vanmakt. Den relativt ogynnsamma utvecklingen förklaras dock av den inriktning på allmännyttiga och liknande projekt som investeringarna i dessa länder fått. Eftersom uppbyggandet av offentliga nyttigheter helt allmänt till största delen påverkar framstegstakten *indirekt* och *på lång sikt* och detta i än större utsträckning måste gälla för de underutvecklade länderna, där det i så ringa mån funnits något näringsliv som kunnat utnyttja dessa anläggningar, har kapitalhjälpen kommit att framstå som relativt resultatlös. Vad som saknats har varit kapital avsett för näringslivets investeringar. Det är denna brist som har hindrat expansionen.

Svårigheterna att finna utländskt kapital för nystartande av industriföretag har varit nästan oövervinnliga för de underutvecklade länderna. Den stora osäkerhet som rått beträffande investeringarnas räntabilitet och möjligheterna att tillgodogöra sig vinsterna, omöjligheten att erhålla garantier mot nationalisering och bristerna över huvud taget i det juridiska skyddet samt den politiska instabiliteten har betytt att privat kapital i mycket ringa utsträckning dragits till dessa fattiga länder, och något annat kapital har i stort inte stått att finna. Svårigheterna har emellertid inte enbart legat på utbudssidan utan även på efterfrågesidan. I många av de underutvecklade länderna existerar markanta tendenser till nationalism, och man vill inte på något sätt bli beroende av utlandet. Kraftiga socialistiska och kommunistiska strömningar i flera av länderna har motsatt sig skapandet av privata företag och speciellt av utländska sådana. Dessa och andra hinder mot förverkligandet av ett fungibelt näringsliv hotar att kväva alla de insatser som

redan gjorts inom andra sektorer. Man kan dessutom inte längre, om man vill undgå att ställas inför mycket komplicerade politiska problem (vilka med den labilitet som kännetecknar dessa länder kan leda till oreparabla internationella förvecklingar), tillåta en stagnation och därmed följande ytterligare eftersläpning. Utvecklingen av den privata sektorn inom dessa fattiga länder spelar otvivelaktigt en nyckelroll i dagens kritiska läge. Även om direkta investeringar av den typ som från privat svenskt håll för närvarande görs i Liberia har en ojämförligt mycket större betydelse än den samlade hjälp som lämnas från de svenska statsmakterna till de underutvecklade länderna räcker de inte. Det krävs därför att även staten inriktar sin biståndsverksamhet på att få i gång industriproduktion och handel. Det krävs en aktivisering av det svenska biståndet till underutvecklade länder.

I en vid 1959 års riksdag väckt motion (II:37) framlades ett förslag till hur den svenska bilaterala hjälpverksamheten borde läggas upp. Här skall framföras några synpunkter på hur Sverige bör utforma sitt bidrag till det multilaterala biståndet till underutvecklade länder.

Det har poängterats vilken ödesdiger roll bristen på riskvilligt kapital för investeringar inom näringslivet i de underutvecklade länderna spelar. Enda möjligheten att avhjälpa denna brist är som visats att de internationella offentliga insatserna i större utsträckning inriktas på den privata sektorn. Enklare uttryckt: det är nödvändigt att den multilaterala hjälpen inkluderar åtgärder för att starta och driva industri- och handelsföretag i de underutvecklade länderna. Endast genom att anförtro denna uppgift åt någon internationell organisation kan den få det omfång som behövs. Världsbanken bör vara den lämpligaste organisationen för administrerandet av en biståndsverksamhet av detta slag. Man har inom Världsbanken redan viss sakkunskap vad gäller riskbedömning och uppläggning av affärsprojekt i underutvecklade länder. Dess biståndsverksamhet avses förstärkas genom förslaget till bildandet av en ny internationell finansieringsinstitution (IDA), som inom kort kommer att föreläggas Världsbankens medlemsländer för godkännande. Enligt årets finansplan (sid. 8.) avses IDA tillhandahålla de underutvecklade länderna investeringskrediter på särskilt förmånliga ränte- och återbetalningsvillkor. Antingen bör vi försöka påverka utformningen av denna fond (IDA) eller också bör vi verka för bildandet av ytterligare en fond, som skulle ha helt till uppgift att etablera och driva industri- och handelsföretag i de mindre utvecklade länderna. Skötseln av dessa företag skulle anförtros verkligt kvalificerade krafter, rekryterade och anställda av Världsbanken. Vid sidan av uppgiften att driva företagen skulle det åligga dessa Världsbankens tjänstemän att i viss utsträckning anställa och utbilda yngre personer från det land där företaget är beläget. Efter en tid av förslagsvis fem år skulle samtliga aktier i företaget försäljas inom det hjälpbehövande landet och ledningen överlätas på den vid det laget vältränade inhemska tjänstemannakadern.

Fördelarna med den uppläggning som här föreslagits beträffande biståndsverksamheten i det angivna avseendet är många. En internationell fond och en internationell organisation har andra möjligheter än ett enskilt land eller företag att bli accepterade av de underutvecklade länderna samtidigt som den relativa frånvaron av vinstintresse gör att investeringarna kan ges en mer utvecklingsfrämjande inriktning än de kanske annars hade fått. Genom att Världsbanken själv under en initialperiod med hjälp av de bästa tänkbara personella resurser driver företagen och under denna tid kan ge praktisk skolning åt dem som är ämnade att övertaga företagen bör dessa vila på en tämligen solid grund vid övertagandet och därmed ha möjligheter att fortleva. Det oeftergivliga kravet på att landet självt efter startperioden skall äga och dra fördelarna av företagen bör i synnerhet tilltala de underutvecklade länderna själva. Slutligen skall endast nämnas att det inte är minst viktigt att det under en femårsperiod bör ha skapats en någorlunda fungerande kapitalmarknad inom landet, att man genom att göra relativt arbetskrävande investeringar har fått också en någorlunda fungerande arbetsmarknad och att man därmed fått en viss efterfrågan eller något som i bästa fall liknar ansatser till ett näringsliv. Kort sagt, investeringar av den art som här föreslås borde ha stora möjligheter att åstadkomma den initialkraft som sätter utvecklingen i gång.

Regeringen föreslår för nästa budgetår att 20,9 milj. kronor anslås till Bidrag till internationell hjälpverksamhet (tredje huvudtiteln). Det behöver inte sägas att detta utgör ett ringa belopp i förhållande till behovet. Icke desto mindre bör det finnas goda möjligheter till att Sverige, genom att lämna ett större bidrag till en särskild etableringsfond eller till International Development Association (IDA) inom Världsbanken (om fonden får den karaktär som här skisserats), kan få den övriga delen av den "rika" världen att följa efter och därigenom göra en betydelsefull insats.

Med hänvisning till den ovan lämnade motiveringen föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslår att den internationella finansieringsinstitutionen (IDA) får en sådan utformning att den vid sidan av att tillhandahålla investeringskrediter till de underutvecklade länderna även direkt engagerar sig vid etablerandet av industri-, handels- och transportföretag inom de underutvecklade länderna, eller om detta icke låter sig göra, att Kungl. Maj:t tar initiativet till skapandet av en sådan etableringsfond som här skisserats inom Världsbanken.

Stockholm den 27 januari 1960

Ebbe Rydén

Carl Christenson
i Malmö